

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKS ON ENSURING NATIONAL SECURITY OF THE STATE

Гринь О.О., прокурор

Шепетівська окружна прокуратура Хмельницької області

У статті з'ясовано, що людина за своєю природою бажає отримувати інформацію швидко, доступно, а це в результаті формує її залежність проводити більше часу в соціальних мережах. При цьому психологічна реакція на отримані повідомлення є миттєвою, поспішними можуть бути певні дії, і лише аналіз і належна перевірка інформації настають значно пізніше. Встановлено, що потужний розвиток соціальних мереж спричинив повсякденний вплив на життєдіяльність кожної людини як з позитивної, так і з негативної сторін. Разом з тим глобалізація інформаційних потоків призвела до масового розповсюдження фейкових новин, можливостей ведення розвідки з відкритих джерел, маскування проросійських ресурсів під проукраїнські канали. Соціальні мережі стали інструментом для маніпулювання людською свідомістю. З'ясовано, що в умовах сьогодення, більшість органів державної влади, органи місцевого самоврядування, чиновники використовують соціальні мережі для поширення інформації. Соціальні мережі привабливі для політиків, оскільки створюють ілюзію відсутності дистанції між політиком і потенційним виборцем, чиновником і громадянином, дозволяють у реальному часі оперативно реагувати на події й здійснювати швидкий рефреймінг змісту інформації. Разом з тим рівень безпеки авторів акаунтів зазнає ряд ризиків, що є вкрай небезпечним в умовах ведення російсько-української війни. Зокрема, зазначається про випадки, коли доступ до соціальної сторінки було зламано і, відповідно, повідомлення на ній поширює невідомий суб'єкт або соціальна сторінка є обманкою і зовсім не належить тій людині чи відповідному органу, від імені яких така сторінка ведеться. Пріділено увагу питанню протидії органами державної влади, а особливо оборонним сектором щодо розповсюдження фейкових новин, стратегічно важливої інформації та можливих зломів соціальних сторінок. На основі цього сформульовано ряд авторських кроків. Зроблено висновок про те, що саме від гігієни інформації в подальшому буде залежати формування позитивних чи негативних настроїв у суспільстві, ставлення до ЗСУ, оцінки результатів виконання ними завдань в місцях бойових дій. В умовах сьогодення все ще продовжується переосмислення потоку інформації, що поширюється за допомогою соціальних мереж. І для того, щоб не опинитися в аутсайдерах та не стати заручником маніпуляторів, інформаційні заходи в соціальних мережах мають відігравати пріоритетну роль.

Ключові слова: соціальні мережі, держава, національна безпека, війна, інформаційний вплив.

The article found out that a person by nature wants to receive information quickly and easily, and this, as a result, forms his addiction to spending more time on social networks. At the same time, the psychological reaction to received messages is instantaneous, certain actions may be hasty, and only the analysis and proper verification of information comes much later. It has been established that the powerful development of social networks has had a positive and negative impact on the everyday life of every person. At the same time, the globalization of information flows has led to the mass distribution of fake news, the possibility of conducting intelligence from open sources, disguising pro-Russian resources as pro-Ukrainian channels. Social networks have become a tool for manipulating human consciousness. It was found that in today's conditions, most state authorities, local self-government bodies, and officials use social networks to disseminate information. Social networks are attractive to politicians because they create the illusion of no distance between a politician and a potential voter, an official and a citizen, allow for quick real-time reaction to events and rapid reframing of information content. At the same time, the level of security of account authors is subject to a number of risks, which is extremely dangerous in the conditions of the Russian-Ukrainian war. In particular, it is noted about cases when access to the social page was hacked and, accordingly, the message on it is distributed by an unknown subject or the social page is a hoax and does not belong to the person or the relevant body on whose behalf such a page is maintained. Attention was paid to the issue of countermeasures by state authorities, and especially the defense sector, regarding the spread of fake news, strategically important information, and possible hacking of social media pages. Based on this, a number of author's steps have been formulated. It was concluded that the formation of positive or negative attitudes in society, the attitude towards the Armed Forces, and the assessment of the results of their tasks in the places of hostilities will depend on the hygiene of information in the future. In today's conditions, the reinterpretation of the flow of information distributed by means of social networks is still ongoing. And in order not to be outsiders and not to become a hostage of manipulators, information activities in social networks should play a priority role.

Key words: social networks, state, national security, war, information influence.

Постановка проблеми. Задля того, щоб керувати і впливати на людину російська пропаганда активно використовує соціальні медіа. Факторами такого небезпечного впливу слугує розгалужена мережа дезінформації та наявність сприйнятливої аудиторії до фейкових новин. Дійсно, соціальні мережі концентрують в собі величезні обсяги інформаційних ресурсів, в деяких випадках є відносно незалежними, забезпечують трансляцію подій в режимі реального часу, а також створюють відчуття (на жаль, інколи хибне) безпосередньої причетності до тих чи інших соціально-політичних процесів [1].

Якщо говорити про людину, то вона за своєю природою бажає отримувати інформацію швидко, доступно, а це в результаті формує її залежність проводити більше часу в соціальних мережах. Психологічна реакція на отримані повідомлення є миттєвою, поспішними можуть бути певні дії, і лише аналіз і належна перевірка інформації настають значно пізніше. Саме на такі настрої переслідує російська сторона, виступаючи так званим маніпулятором інформаційних новин.

На думку науковиці Ольги Кирилюк, перше, що робитиме пропаганда в тому суспільстві, яке намагається завоювати, – це сіятиме розбрат. За її словами, цей спосіб описаний ще в книзі китайського мислителя і військового стратега Сунь-цзи «Мистецтво війни»: «Якщо в лавах противник злагода – посій там ворожнечу». За словами науковиці, російська пропаганда прагне, аби українці перекладали провину за війну на свою владу чи на окремі соціальні групи в межах країни [2]. Відповідно, мету, яку переслідує поширення дезінформації – це створення негативного іміджу для країни, спалювання дій військового командування, нав'язування ідей нацизму та фашизму, жорстокості та вбивства мирного населення. Для створення потрібної «картинки» російські пропагандисти використовують фальшиві документи офіційного рівня, вигадані або перекручені факти, архівні фото та відеоматеріали, що належать до інших подій.

Потужний розвиток соціальних мереж спричинив повсякденний вплив на життєдіяльність кожної людини як з позитивної, так і з негативної сторін. Разом з тим гло-

балізація інформаційних потоків призвела до масового розповсюдження фейкових новин, можливостей ведення розвідки з відкритих джерел, маскування проросійських ресурсів під проукраїнські канали. Соціальні мережі стали інструментом для маніпулювання людською свідомістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою нашого дослідження послужили наукові праці таких учених як: Ю. Бойко, В. Гавловський, С. Даниленко, О. Довгань, С. Мельник, Т. Михайліна, М. Присяжнюк, Н. Прямухіна, І. Семененко, В. Шемаєв та інші.

Метою статті є з'ясування впливу соціальних мереж на стан забезпечення національної безпеки держави в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час соціальні мережі відіграють важливу комунікативну роль в українському суспільстві. Завдяки відповідному потоку інформації Інтернет-мережі населення має змогу отримувати повідомлення про новини, самостійно вести бесіди, брати участь в обговоренні державних подій, звертатись до компетентних органів з пропозиціями і вирішенням проблем. Звідси можна зробити висновок, що соціальна мережа – це спільнота людей, об'єднана загальними інтересами чи загальною справою для безпосереднього спілкування між собою [3, с. 36]. Разом з тим, події, які сьогодні переживає Україна, показали наскільки легко з боку держави-агресора можна використовувати соціальні мережі як засіб поширення дезінформації, дестабілізації та провокації. Йдеться про численні фейки, які розповсюджує російська пропаганда, серед української аудиторії.

Як правило, в умовах сьогодення, вже більшість органів державної влади, органи місцевого самоврядування, чиновники використовують соціальні мережі для поширення інформації. Соціальні мережі привабливі для політиків, оскільки створюють ілюзію відсутності дистанції між політиком і потенційним виборцем, чиновником і громадянином, дозволяють у реальному часі оперативно реагувати на події й здійснювати швидкий рефреймінг змісту інформації. Відсутність цензури, висока періодичність публікацій і різний формат передачі інформації створюють сприятливе інформаційне середовище для побудови колективних ідентичностей, створення образів «своїх» і «чужих» спільнот. Окрім того, за рахунок інтеграції ЗМІ та посадових осіб у соціальні мережі, останні в Україні стали ще і задовольняти потреби своїх користувачів в інформації [4, с. 274]. При цьому рівень безпеки авторів акаунтів зазнає ряд ризиків, а зокрема зустрічаємо випадки, коли доступ до соціальної сторінки було зламано і, відповідно, повідомлення на ній поширює невідомий суб'єкт або, соціальна сторінка є обманкою і зовсім не належить тій людині або органу, від імені яких така сторінка ведеться. Вищеописані нами ситуації є вкрай небезпечними в умовах ведення російсько-української війни.

Ворог активно використовує соціальні ресурси з метою: 1) збору інформації для того, щоб отримати розвідувальні дані; 2) розповсюдження неправдивої інформації, щоб у подальшому впливати на свідомість громадян та переконувати їх протилежному. Поряд з цим зростає функціонування певних груп, які кожного дня проводять розвідку щодо діяльності збройних сил, державних інфраструктур та оборонного виробництва. Поширення прогресії зловживання окремими службами країни-агресора систем психологічної маніпуляції, зокрема через інтернет-ЗМІ та соціальні мережі, які направлені на дестабілізацію внутрішньополітичного та соціального стану, як результат приводить до руйнації суверенітету і кордонів держави [5, с. 12–13]. До того ж, Основним завданням маніпуляторів є внесення «сенсаційної» інформації в середовище користувачів соціальних мереж із метою подальшої трансляції ними цієї інформації ширшому загалу, представляючи при цьому її як суспільну думку та настрої певної частини людей [3, с. 37].

Як зазначають науковці Прямухіна Н. і Бойко Ю., варто враховувати той факт, що усі сторінки інформаційних агресорів, діяльність яких може загрожувати національній безпеці держави, можуть впливати на суспільство лише шляхом інформаційних атак, видозмін інформації, чи взагалі, поширювати фейкові дані. Однак, як і будь-яку неправдиву інформацію, такі атаки можливо спростувувати, висвітлюючи події та дані, що відбувались насправді, тим самим отримуючи від користувачів довіру. У свою чергу, такі сторінки, на відміну від органів державної влади, не мають у своєму розпорядженні необхідної кількості фінансових, адміністративних та правових ресурсів [6, с. 281].

На тлі наведеного виникає питання, яким чином органам державної влади, а особливо оборонному сектору здійснювати заходи безпеки щодо розповсюдження фейкових новин, стратегічно важливої інформації та можливих зломів соціальних сторінок.

По-перше, важливу роль має відігравати моніторинг інформації, а зокрема тої, яка поширюється з невідомих джерел, містить суспільно-політичні новини і розповсюджується на велику аудиторію. Цей моніторинг повинні здійснювати як пресслужби відповідних державних установ, органи місцевого самоврядування, так і правоохоронні органи.

По-друге, за результатами моніторингу вищезазначені суб'єкти негайно мають подати оперативну інформацію з реальними даними і тим самим спростувати фейкові повідомлення. Також, якщо виникне необхідність, то організувати інтерв'ю, проведення фото- та відео зйомки, надання коментарів уповноваженими особами державних відомств, стратегічних об'єктів і т.д.

По-третє, виявлення суб'єктів, джерел поширення неправдивої інформації, а також причини та чинників негативного інформаційного потоку. Щодо суб'єктів, то вирішення питання з притягнення їх до відповідальності уповноваженими на те органами, а щодо джерел – однозначне їх блокування, знищення, закриття.

По-четверте, створення або реформування у секторі оборони відповідних підрозділів із зазначеною специфікою діяльності, залучення до роботи певного рівня фахівців.

По-п'яте, впровадження у роботі відповідних органів використання новітніх технологій зі збору та опрацювання інформації з метою виявлення можливих загроз для національної безпеки.

По-шосте, чітка заборона розміщення на сторінках в соціальних мережах інформації, що стосується питань озброєння, укомплектованості, переміщення військових підрозділів, дій військовослужбовців, оборонного сектору загалом.

По-сьоме, для того, щоб досягати ефективного впливу на індивідуальну або колективну свідомість громадян України, налагодити повноцінну комунікацію через соціальні медіа ресурси, необхідно впровадити і застосувати комплексний механізм, який би поєднав усі вищеперераховані нами кроки.

В умовах сьогодення все ще продовжується перемислення потоку інформації, що поширюється за допомогою соціальних мереж. І для того, щоб не опинитися в аутсайдерах та не стати заручником маніпуляторів, інформаційні заходи в соціальних мережах мають відігравати пріоритетну роль.

Висновки. Отже, функціонування соціальних мереж щодень зростає, набуваючи при цьому пріоритетного значення щодо розповсюдження інформації, встановлення контакту з цільовою аудиторією. Разом з тим, негативний інформаційний вплив з боку противника є прямою загрозою для національної безпеки держави. Через наявні реалії російсько-української війни протидія фейковим новинам, застосування превентивних інформаційних заходів, усунення неправомірних джерел є одним із першочергових

завдань уповноважених на те органів влади та їх посадових осіб. Саме від гігієни інформації в подальшому буде залежати формування позитивних чи негативних настроїв у суспільстві, ставлення до ЗСУ, оцінки результатів виконання ними завдань в місцях бойових дій. Загалом використання органами військового управління, військовими частинами соціальних мережах є позитивним каталіза-

тором для забезпечення національної безпеки та оборони держави, адже з огляду на особливості розвитку і функціонування цих мереж, становлення інформаційного суспільства, в першу чергу, налагодження контакту та встановлення довіри між користувачами мереж передусє продуктивному засобу комунікації, формуванню «здорових» відносин й ефективній протидії російській агресії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соцмережі стали інструментом маніпулювання інформацією та ведення розвідки ворогом. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/28/soczmerzhi-staly-instrumentom-manipulyvannya-informacziyeyu-ta-vedennya-rozvidky-vorogom/>.
2. «Ракети запускає Росія, а агресію ми перемикаємо на Україну». Кропивницька науковиця про російську пропаганду. URL: <https://suspilne.media/343150-raketi-zapuskae-rosia-a-agresiu-mi-peremikaemo-na-ukrainu-kropivnickska-naukovica-pro-rosijsku-propagandu/>.
3. Шемаєв В. М. Соціальні мережі в аспекті інформаційної безпеки. *Наука і оборона*. 2019. № 3. С. 36–39.
4. Зуйковська А. А. Соціальні мережі як середовище політичної комунікації. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2014. Випуск 1(69). С. 272–280.
5. Сердюк І. О. Соціальні мережі як ефективний інструмент інформаційно-психологічного впливу в умовах російсько-українського воєнного конфлікту: дипломна робота. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/44997/1/Сердюк_%20дипломна%20робота.pdf.
6. Прямухіна Н. В., Бойко Ю. В. Соціальні мережі як інструмент забезпечення державної безпеки. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науководослідної роботи за період 2019–2020 рр. (квітень – травень 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 280–282.